

บทที่ 1

บทนำ

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

จากการที่รัฐบาลประสบผลสำเร็จในการลดอัตราการเพิ่มของประชากร โดยลดอัตราการเกิด ทำให้เกิดผลกระทบอีกด้านหนึ่ง คือ ทำให้สัดส่วนของประชากรผู้สูงอายุเพิ่มขึ้นไปด้วย จากการเพิ่มจำนวนผู้สูงอายุ พบว่าจำนวนผู้สูงอายุกำลังเพิ่มสัดส่วนขึ้นอย่างรวดเร็ว คาดว่า ในปี พ.ศ. 2543 พ.ศ. 2553 และ พ.ศ. 2563 จำนวนประชากรผู้สูงอายุในประเทศไทย จะเพิ่มเป็นร้อยละ 9.19, 11.36 และ 15.28 ของประชากรทั้งหมด สภาพปัญหาของผู้สูงอายุ ทั้งทางด้านความเสื่อมของร่างกาย สภาพจิตใจและสังคม ทำให้รัฐบาลตระหนักว่าควรจะได้เตรียมการช่วยเหลือผู้สูงอายุในกรณีต่างๆ จึงได้กำหนดเป็นนโยบายไว้ในแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ มาตั้งแต่ฉบับที่ 5 (พ.ศ. 2525-2529) จนถึงฉบับที่ 10 (พ.ศ. 2550-2554) ซึ่งเป็นฉบับปัจจุบัน ในแผนพัฒนาสุขภาพแห่งชาติฉบับที่ 9 ได้มุ่งเน้นการพัฒนาสุขภาพประชาชนและการระดมพลังทั้งสังคมเพื่อสร้างคุณภาพ (All for Health) โดยการพัฒนาระบบสุขภาพทั้งระบบซึ่งเกี่ยวข้องกับองค์กรประชาคม และสถาบันต่างๆ ทั้งในภาคสาธารณสุขและนอกภาคสาธารณสุข (พิสิษฐ์ พิริยาพรหม. 2552 : 15) แต่ถ้าใช้ค่านิยมขององค์การสหประชาชาติว่าประชากรผู้สูงอายุนั้นคือ ประชากรวัยสูงอายุ 65 ปีขึ้นไป จะเพิ่มจาก 7.3 ล้านคน (ร้อยละ 11.12) ในพ.ศ. 2551 เป็น 16.0 ล้านคน (ร้อยละ 22.73 ของประชากรทั้งหมด) ใน พ.ศ. 2570 หรือ 18 ปีข้างหน้า คนสูงอายุที่การศึกษาต่ำ ไม่ได้อยู่ในระบบประกันสังคม และไม่มีลูกหลานดูแล จะอยู่ในฐานะยากลำบาก รัฐบาลควรจะต้องเตรียมมาตรการต่าง ๆ รองรับ เช่น การให้การศึกษาผู้สูงอายุเพื่อช่วยให้พวกเขาปรับตัวได้ดีขึ้น การสร้างหลักประกันทางสังคม สวัสดิการสังคม การจัดบริการต่าง ๆ ให้สอดคล้องกับโครงสร้างของประชากรที่เปลี่ยนไป (วิทยากร เชียงกุล. 2551 : 1)

กรมประชาสงเคราะห์ซึ่งปัจจุบันได้เปลี่ยนเป็นกระทรวงการพัฒนาสังคม และความมั่นคงของมนุษย์ ตามพระราชบัญญัติปรับปรุงกระทรวง ทบวง กรม พ.ศ. 2545 เป็นหน่วยงานที่มีภารกิจหลัก คือ การส่งเสริมให้ประชาชนในสังคมมีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น และสามารถดำรงชีวิตอยู่ในสังคมได้อย่างปกติสุข โดยเฉพาะประชาชนที่ด้อยโอกาสและ

ประชาชนที่ได้รับผลกระทบจากปัญหาสังคมในด้านต่างๆ ทั้งนี้โดยการพัฒนาแบบ รูปแบบ และวิธีการด้านสวัสดิการสังคม และสังคมสงเคราะห์ ปัจจุบันประชาชนที่ด้อยโอกาสและ ได้รับผลกระทบจากปัญหาสังคมมีจำนวนเพิ่มมากขึ้นและข้อจำกัดด้านอัตรากำลัง ประกอบกับ ลักษณะงานด้านสวัสดิการสังคมอันเกี่ยวข้องกับปัญหาและความต้องการของผู้สูงอายุมีความ หลากหลายและสลับซับซ้อน มีผลทำให้กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ ไม่สามารถจัดบริการด้านสวัสดิการสังคมได้อย่างทั่วถึงและมีประสิทธิภาพ

เมื่อมีการพิจารณาศึกษาข้อเท็จจริงแล้ว จึงเสนอให้มีการถ่ายโอนภารกิจด้าน สวัสดิการสังคมให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ซึ่งสำนักงานคณะกรรมการการกระจาย อำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ได้กำหนดภารกิจในด้านสวัสดิการสังคมไว้ในแผน ปฏิบัติการกำหนดขั้นตอนการกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น รวม 8 ภารกิจ คือ การสงเคราะห์เบี้ยยังชีพผู้สูงอายุ และเงินเพิ่มพิเศษในภาวะเศรษฐกิจถดถอยการสงเคราะห์ เบี้ยยังชีพคนพิการ การสงเคราะห์เบี้ยยังชีพผู้ป่วยเอดส์ ศูนย์บริการทางสังคมผู้สูงอายุ สถาน สงเคราะห์คนชรา การอนุญาตให้ควบคุมหอพักเอกชนตาม พ.ร.บ. หอพัก พ.ศ. 2507 การณาปนกิจสงเคราะห์ และงานสงเคราะห์และจัดสวัสดิการเด็กและเยาวชน (อาหารเสริมนม และอาหารกลางวัน) (กรมส่งเสริมการปกครองส่วนท้องถิ่น. 2545 : 270-272)

จากการที่รัฐบาลมีแนวคิดปรับเปลี่ยนรูปแบบการให้บริการโดยสถาบัน เช่น บริการ สถานสงเคราะห์คนชรา และศูนย์บริการทางสังคมสำหรับผู้สูงอายุ มาเป็นบริการภายนอก สถาบันแต่อยู่ภายใต้หลักการชุมชนเป็นฐาน และการมีส่วนร่วมของราษฎรในชุมชนแทน คือ บริการเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุ ซึ่งสวัสดิการในรูปแบบนี้มีความสอดคล้องกับเจตนารมณ์ของ รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540 ในหมวด 3 สิทธิและเสรีภาพของชน ชาวไทย (มาตรา 54) “บุคคลซึ่งมีอายุเกินหกสิบปีบริบูรณ์และไม่มีรายได้ เพียงพอแก่การยังชีพ มีสิทธิได้รับความช่วยเหลือจากรัฐ ทั้งนี้ตามที่กฎหมายบัญญัติ” และหมวด 5 แนวนโยบาย พื้นฐานแห่งรัฐ (มาตรา 80) วรรค 2 “รัฐต้องสงเคราะห์คนชรา ผู้ยากไร้ ผู้พิการหรือทุพพลภาพ และผู้ด้อย โอกาสให้มีคุณภาพชีวิตที่ดีและพึ่งตนเองได้” จะเห็นได้ว่ามีเกณฑ์พิจารณาอยู่ 2 ประการคือ 1) อายุต้องเกิน 60 ปีบริบูรณ์ 2) ไม่มีรายได้เพียงพอแก่การยังชีพและแนว นโยบายพื้นฐานของรัฐต่อสวัสดิการผู้สูงอายุน่าจะมุ่งเน้นให้ความช่วยเหลือแก่กลุ่มผู้สูงอายุ ที่ยากจน ไม่มีผู้ดูแล และช่วยเหลือตนเองไม่ได้

ระยะแรกๆ เริ่มมีโครงการมีการจ่ายเงินสงเคราะห์ (เบี้ยยังชีพจากงบประมาณของรัฐบาล) ให้คนละ 200 บาทต่อเดือน แต่เมื่อเกิดภาวะเศรษฐกิจช่วง ปี พ.ศ. 2540 รัฐได้ปรับเบี้ยยังชีพเพิ่มเป็นคนละ 300 บาทต่อเดือน ต่อมากระทรวงมหาดไทย ได้ออกระเบียบกระทรวงมหาดไทย ว่าด้วยการจ่ายเงินสงเคราะห์เพื่อการยังชีพ ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พ.ศ. 2548 ปรับเพิ่มเงินสงเคราะห์เบี้ยยังชีพจากเดิม 300 บาท ต่อเดือนเป็นคนละ 500 บาท ต่อเดือนตั้งแต่วันที่ 1 ตุลาคม พ.ศ.2549 เป็นต้นมา

ตำบลประชาพัฒนา ปัจจุบันมีหมู่บ้าน อยู่ในเขตการปกครอง 11 หมู่บ้าน จำนวนประชากรในเขต อบต. 4,593 คน และจำนวนหลังคาเรือน 1,039 หลังคาเรือน จากการสำรวจเมื่อเดือนกันยายน พ.ศ. 2552 มีผู้สูงอายุจำนวน 518 คน จากการดำเนินการที่ผ่านมาองค์การบริหารส่วนตำบลประชาพัฒนา อำเภอวาปีปทุม จังหวัดมหาสารคาม ได้ประสบปัญหาในการดำเนินงานด้านสวัสดิการสังคมด้านเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุ ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับความตระหนักและการให้ความสำคัญด้านสวัสดิการผู้สูงอายุของผู้บริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น รายได้จำนวนบุคลากร และความรู้ความเข้าใจของบุคลากร ทำให้มีปัญหาการให้บริการด้านต่างๆ เช่น ความล่าช้าในการจ่ายเงิน การคัดเลือกผู้สูงอายุของหมู่บ้านที่มีคุณสมบัติตามระเบียบ การพิจารณาผู้ที่สมควรได้รับเงินสงเคราะห์เพื่อการยังชีพ งบประมาณขององค์การบริหารส่วนตำบล

ผู้ศึกษาในฐานะปลัดองค์การบริหารส่วนตำบลประชาพัฒนา มีความสนใจที่จะศึกษาความพึงพอใจของผู้สูงอายุต่อการจัดการเงินสงเคราะห์เบี้ยยังชีพ ขององค์การบริหารส่วนตำบลประชาพัฒนา อำเภอวาปีปทุม จังหวัดมหาสารคาม ทั้งนี้ข้อเสนอแนะ และข้อเท็จจริงที่ได้จากการศึกษาจะได้นำไปใช้เป็นข้อเสนอแนะในการพัฒนาปัจจัยต่างๆ ที่จะช่วยส่งเสริมให้องค์การบริหารส่วนตำบลประชาพัฒนา สามารถดำเนินงานสวัสดิการสังคมด้านเบี้ยยังชีพ ให้เกิดประสิทธิภาพ ประสิทธิผลมากยิ่งขึ้น อาจเป็นแนวทางที่ดี ในการบริหารจัดการด้านการสงเคราะห์เบี้ยยังชีพ รวมทั้งนำไปเป็นแนวทางในการพัฒนาปรับปรุงการดำเนินงานให้มีความเหมาะสมสอดคล้องกับความต้องการของผู้สูงอายุในท้องถิ่น และก่อให้เกิดความพึงพอใจ รวมทั้งได้ทราบปัญหา และข้อเสนอแนะ เพื่อเป็นข้อมูลพื้นฐานในการพัฒนาองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

คำถามในการศึกษา

1. ความพึงพอใจของผู้สูงอายุต่อการจัดการเงินสงเคราะห์เบี้ยยังชีพ ขององค์การบริหารส่วนตำบลประชาพัฒนา อำเภอวาปีปทุม จังหวัดมหาสารคาม อยู่ในระดับใด

2. ข้อคิดเห็น และข้อเสนอแนะของผู้สูงอายุต่อการจัดการเงินสงเคราะห์เบี้ยยังชีพ
ยังชีพ ขององค์การบริหารส่วนตำบลประชาพัฒนา อำเภอวาปีปทุม จังหวัดมหาสารคาม
มีอะไรบ้าง

วัตถุประสงค์การศึกษา

1. เพื่อศึกษาระดับความพึงพอใจของผู้สูงอายุต่อการจัดการเงินสงเคราะห์เบี้ยยังชีพ
ขององค์การบริหารส่วนตำบลประชาพัฒนา อำเภอวาปีปทุม จังหวัดมหาสารคาม
2. เพื่อศึกษาข้อคิดเห็น และข้อเสนอแนะต่อการจัดการเงินสงเคราะห์เบี้ยยังชีพ
ขององค์การบริหารส่วนตำบลประชาพัฒนา อำเภอวาปีปทุม จังหวัดมหาสารคาม

ขอบเขตการศึกษา

1. ขอบเขตประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1.1 ประชากร (Population) ที่ใช้ในการศึกษาค้างนี้ ได้แก่ ประชาชนที่มีอายุ
เกิน 60 ปีขึ้นไป ที่มีภูมิลำเนาอยู่ในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลประชาพัฒนา อำเภอวาปีปทุม
จังหวัดมหาสารคาม จำนวน 518 คน (องค์การบริหารส่วนตำบลประชาพัฒนา, 2552 : 3)

1.2 กลุ่มตัวอย่าง (Sample) ที่ใช้ในการศึกษาค้างนี้ ผู้ศึกษาได้คำนวณหาขนาดของ
กลุ่มตัวอย่างกรณีทราบจำนวนประชากร โดยใช้สูตรของทาโร ยามาเน่ (Taro Yamane) (กัลยา
วานิชบัญชา, 2546 : 26-27) ได้ขนาดตัวอย่างเท่ากับ 226 ตัวอย่าง

2. ขอบเขตด้านพื้นที่

พื้นที่ที่ใช้ในการศึกษา คือ องค์การบริหารส่วนตำบลประชาพัฒนา อำเภอ
วาปีปทุม จังหวัดมหาสารคาม

3. ขอบเขตด้านระยะเวลา

ระยะเวลาที่ใช้ในการศึกษา ภาคเรียนที่ 2-3/2552

4. ขอบเขตด้านตัวแปร

ตัวแปรที่ใช้ในการศึกษา ได้แก่ระดับความพึงพอใจของผู้สูงอายุต่อการจัดการเงิน
สงเคราะห์เบี้ยยังชีพ ขององค์การบริหารส่วนตำบลประชาพัฒนา อำเภอวาปีปทุม จังหวัด
มหาสารคาม จำแนกได้ 4 ขั้นตอนค้างนี้

1. ขั้นตอนการสำรวจข้อมูล
2. ขั้นตอนการจัดทำประชาคม

3. ขั้นตอนการจัดทำบัญชีรายชื่อ
4. ขั้นตอนการจ่ายเบี้ยยังชีพ

นิยามศัพท์เฉพาะ

ความพึงพอใจ หมายถึง ความรู้สึกที่ดีต่อการได้รับเงินสงเคราะห์เบี้ยยังชีพผู้สูงอายุ ผู้สูงอายุ หมายถึง ประชาชนที่มีอายุเกิน 60 ปี ขึ้นไป มีชื่อในทะเบียนบ้านตามระเบียบลักษณะปกครองท้องที่ที่มีภูมิลำเนาอยู่ในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลประชาพัฒนา อำเภอบึงสามพัน จังหวัดมหาสารคาม

เบี้ยยังชีพ หมายถึง เงินยังชีพสำหรับผู้สูงอายุเป็นรายเดือนๆ ละ 500 บาท ได้รับจากองค์การบริหารส่วนตำบลประชาพัฒนา อำเภอบึงสามพัน จังหวัดมหาสารคาม

การจัดการเงินสงเคราะห์เบี้ยยังชีพ หมายถึง การดำเนินการเกี่ยวกับการให้เงินสงเคราะห์เบี้ยยังชีพขององค์การบริหารส่วนตำบลประชาพัฒนา อำเภอบึงสามพัน จังหวัดมหาสารคาม ใน 4 ขั้นตอน ได้แก่ ขั้นตอนการสำรวจข้อมูล ขั้นตอนการจัดทำประชาคม ขั้นตอนการจัดทำบัญชีรายชื่อ และขั้นตอนการจ่ายเบี้ยยังชีพ

ความพึงพอใจ เกี่ยวกับการจัดเงินสงเคราะห์เบี้ยยังชีพ หมายถึง ความรู้สึกที่ดีของผู้สูงอายุต่อขั้นตอนการดำเนินการเกี่ยวกับการให้เงินสงเคราะห์เบี้ยยังชีพ ประกอบด้วย

1. ขั้นตอนการสำรวจข้อมูล หมายถึง การดำเนินการที่เกี่ยวข้องกับการสำรวจข้อมูลการแจ้งขึ้นทะเบียนรับเบี้ยยังชีพของผู้สูงอายุโดยผู้ใหญ่บ้าน สมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบล เจ้าหน้าที่ขององค์การบริหารส่วนตำบลและการแจ้งด้วยตนเอง

2. ขั้นตอนการจัดทำประชาคม หมายถึง การดำเนินการที่เกี่ยวข้องกับการจัดลำดับความสำคัญในการรับเบี้ยยังชีพ โดยมอบให้คณะผู้บริหาร สมาชิกสภา ผู้ใหญ่บ้าน เจ้าหน้าที่คณะกรรมการศูนย์สงเคราะห์หมู่บ้านนำรายชื่อที่เข้าที่ประชุมประชาคมหมู่บ้านและประชาคมตำบล

3. ขั้นตอนการจัดทำบัญชีรายชื่อ หมายถึง การดำเนินการที่เกี่ยวข้องกับการจัดทำบัญชีรายชื่อ โดยปิดประกาศไว้โดยเปิดเผยเป็นเวลาไม่น้อยกว่าสิบห้าวัน ณ ที่ทำการผู้ใหญ่บ้านหรือประกาศผ่านหอกระจายข่าว และเปิดโอกาสให้ผู้สูงอายุร้องคัดค้านบัญชีรายชื่อภายใน 30 วัน ตั้งแต่วันปิดประกาศ

4. ขั้นตอนการจ่ายเบี้ยยังชีพ หมายถึง การดำเนินการที่เกี่ยวข้องกับการจ่ายเบี้ยยังชีพเป็นรายเดือน หรือทุกสามเดือนต่อครั้งหรือ หกเดือนต่อครั้ง โดยจ่ายเป็นเงินสดหรือ โอนเข้าบัญชีของผู้รับเบี้ยยังชีพ

ประโยชน์การศึกษา

ผลการศึกษาสามารถนำไปใช้ประโยชน์ในการวางแผน และพัฒนาการบริการเกี่ยวกับการจัดสวัสดิการเบี้ยยังชีพของผู้สูงอายุในองค์การบริหารส่วนตำบลประชาพัฒนา อำเภอวาปีปทุม จังหวัดมหาสารคาม ให้เป็นที่พึงพอใจ และสอดคล้องกับความต้องการของผู้สูงอายุ

มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม
RAJABHAT MAHASARAKHAM UNIVERSITY